

DREPT COMERCIAL

■ **Legislație. Doctrină. Jurisprudență** ■

**La elaborarea lucrării s-a folosit materialul documentar publicat
până la data de 25 martie 2015**

**Conf. univ.dr. OLIA-MARIA CORSIUC
(coordonator)**

Drd. ELENA-CLAUDIA GIURGEA

DREPT COMERCIAL

■ Legislație. Doctrină. Jurisprudență ■

Ediția a II-a revizuită și adăugită

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2015**

Colecția ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ADMINISTRATIVE

Redactor: Monica Stoian

Tehnoredactor: Ameluța Vișan

Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CORSIUC, OLIA-MARIA

Drept comercial: Legislație. Doctrină. Jurisprudență / Olia-Maria Corsiuc, Elena-Claudia Giurgea. – Ed. a 2-a, rev. și adăug.. - București : Editura Universitară, 2015

Bibliogr.

Index

ISBN 978-606-28-0150-2

I. Giurgea, Elena-Claudia

347.7(075.8)

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062801502

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2015

Editura Universitară

Director: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE

comenzi@editurauniversitara.ro

O.P. 15, C.P. 35, București

www.editurauniversitara.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea de față a fost elaborată cu scopul de a oferi în primul rând studenților de la facultățile de drept și de la facultățile de științe economice un material de studiu cât mai complet privind „**dreptul comercial**“. Materialul prezentat se impune și ca un instrument de lucru util practicienilor din domeniul juridic și economic, prin îmbinarea aspectelor teoretice cu cele practice, privitoare la materia comercială, domeniu de maximă actualitate.

Prezenta lucrare reprezintă o variantă actualizată a primei ediții, publicată în anul 2009.

Noutățile acestei ediții privesc reglementarea unitară a raporturilor de drept privat în condițiile Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, lege care a abrogat Codul comercial.

În trecut, delimitarea raporturilor comerciale de raporturile civile avea la bază conceptul de fapte de comerț (art. 3 C.com.) și a celui de comerciant (art. 7 C.com.).

În prezent, delimitarea raporturilor comerciale de cele civile are la bază conceptul de întreprindere și cel de profesionist (art.3 C.civ.).

Forma juridică de desfășurare a unei activități cu caracter profesional este întreprinderea.

Definiția dată de Codul civil exploatarea unei întreprinderi are caracter general și privește orice activitate organizată indiferent de natura și scopul acesteia.

Pentru a caracteriza o întreprindere trebuie să avem în vedere obiectul ei de activitate și scopul activității.

În cazul în care o întreprindere desfășoară o activitate economică (comercială) în scopul obținerii unui profit înseamnă că este o întreprindere economică (comercială).

Dacă întreprinderea are ca obiect o activitate neeconomică și nu urmărește obținerea profitului atunci ea este o întreprindere civilă.

Profesionistul care exploatează o întreprindere economică (comercială) are calitatea de comerciant. În acest sens art. 8 alin.(1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil prevede că noțiunea de profesionist prevăzută la art. 3 C.civ. include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil. Profesionistul comerciant care exploatează o întreprindere economică (comercială) săvârșește acte juridice, fapte juridice și operațiuni economice care pot fi calificate drept acte juridice comerciale întrucât obiectul de activitate al întreprinderii economice (comerciale) este activitatea comercială al cărui scop este obținerea unui profit. Regimul juridic al acestor acte este cel prevăzut de Codul civil și legile speciale.

Problematika complexă a dreptului comercial este analizată în cadrul celor opt capitole, pornindu-se de la aspectele generale privind ramura de drept comercial, ca ramură a dreptului privat, continuându-se cu *materia comercială*, respectiv cu întreprinderea economică (comercială), subiectele de drept comercial, comercianții profesioniști care exploatează o întreprindere economică (comercială), fondul de comerț, societățile privind

activitatea comercială, procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, contractele privind activitatea comercială și titlurile de credit.

Lucrarea cuprinde prezentarea amplă și deosebit de utilă a societăților privind activitatea comercială respectiv constituirea, funcționarea, modificarea, reorganizarea și încetarea existenței societăților. Legea nr. 31/1990 în formă modificată prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă (Legea nr. 134/2010), dispune potrivit art. 77 folosirea terminologiei „societate/societăți” în locul celei inițiale de „societate comercială/societăți comerciale”. Titlul inițial al Legii nr. 31/1990, a fost modificat în „Legea societăților”.

Pentru a identifica societățile reglementate de Legea nr. 31/1990 trebuie să avem în vedere obiectul de activitate al societății în cauză.

Considerăm că, societățile reglementate de Legea nr. 31/1990, reprezintă forma juridică de exploatare a unei întreprinderi economice (comerciale) în condițiile art. 3 C.civ.

Obiectul de activitate al societăților reglementate de Legea nr. 31/1990 este prevăzut la art. 8 alin.(2) din Legea nr. 71/2011 „activități de producție, comerț sau prestări de servicii” denumite tradițional activități comerciale.

În condițiile actualei reglementări legale pentru a individualiza societățile reglementate de Legea nr. 31/1990 trebuie folosită denumirea de „societăți privind activitatea comercială”, astfel cum am intitulat Capitolul V al lucrării de față.

În capitolul VI, ne referim la procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență care conține aspecte de detaliu privind condițiile necesare pentru aplicarea acestora, organele care le aplică, participanții la procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, efectele deschiderii procedurilor etc. în lumina reglementării actuale a acestei instituții a dreptului comercial român potrivit Legii nr. 85/2014.

Întrucât activitatea agenților economici se materializează în acte juridice comerciale, în principal în contracte care sunt izvoare de obligații, un loc aparte în lucrare îl ocupă contractele privind activitatea comercială, prezentate în capitolul VII.

Ultimul capitol al lucrării este consacrat problematicii titlurilor de credit pentru rolul pe care-l au ca mijloc de plată și de garanție în relațiile de colaborare dintre profesioniștii comercianți. Și această problematică ține cont de modificările și completările aduse legislației în materie prin: Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a C.pr.civ. și respectiv Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.

Lucrarea conține și un set de teste-grilă pentru verificarea cunoștințelor în domeniul dreptului comercial, de către cei interesați.

Prin întregul conținut de idei și prin forma de prezentare, dorim ca lucrarea de față să fie de un real folos celor cărora le este adresată.

Autorii

LISTĂ DE ABREVIERI

adv. lat. – adverb latin
alin. – alineat
art. – articol
B.P.I. – Buletinul Procedurilor de Insolvență
C.A. – Curtea de Apel
C.A.B. – Curtea de Apel București
C.C. – Curtea Constituțională
C.civ. – Codul civil
C.com. – Codul comercial
C.pr.civ. – Codul de procedură civilă
C.pen. – Codul penal
C.S.J. – Curtea Supremă de Justiție
dec. – decizia
disp. – dispozițiile
Dreptul – revista „Dreptul”
Ed. – Editura
H.G. – Hotărârea Guvernului
ibidem – în același loc (în aceeași lucrare)
idem – aceeași referință (același autor)
infra – mai jos (dedesubt)
I.C.C.J. – Înalta Curte de Casație și Justiție
lat. – latin
lit. – litera
M.Of.P. – Monitorul Oficial al României Partea
n.n. – nota noastră (nota autorului)
nr. – numărul
O.G. – Ordonanța Guvernului
O.U.G. – Ordonanța de urgență a Guvernului
O.I.M. – Organizația Internațională a Muncii
op. cit. – opera citată
p. – pagina

PR – Pandectele romane, repertoriu de doctrină, jurisprudență și legislație

R.D.C. – Revista de drept comercial

R.R.D.A. – Revista română de drept al afacerilor

s. – secția (a tribunalului / curții de apel)

s.com – secția comercială

s.ec. – secția economică

sent. – sentința

s.n. – sublinierea noastră (sublinierea autorului)

s.u. – secțiile unite

supra – mai sus (deasupra)

T.(M.)B. – Tribunalul (municipiului) București

T.S. – Tribunalul Suprem

urm. – următoarele

vol. – volumul

CAPITOLUL I

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND DREPTUL COMERCIAL

1.1. Noțiunea, obiectul și definiția dreptului comercial

1.1.1. Noțiunea dreptului comercial

Dreptul comercial este o ramură a dreptului privat, care cuprinde ca orice altă ramură de drept un ansamblu unitar de norme juridice privind activitatea comercială.

Activitatea comercială presupune activitatea consacrată comerțului.

Comerțul este o îndeletnicire care, prin specificul ei de practică îndelungată și repetată, a dobândit caracteristicile unei profesii.

Noțiunea de comerț este folosită în trei sensuri: etimologic, economic și juridic.¹

În sens etimologic, expresia de comerț provine din cuvântul latinesc *commercium*, care, la rândul-i, reprezintă o juxtapunere a cuvintelor *cum* și *merx*, ceea ce înseamnă „cu marfă”.² Deci, comerțul ar consta în operațiuni cu mărfuri.

În sens economic, comerțul este definit ca o activitate al cărei scop este schimbul și circulația mărfurilor de la producători la consumatori. Comerțul ar consta în operațiunile cuprinse în intervalul dintre momentul producerii mărfurilor și intrării lor în circulație, până în momentul ajungerii acestora la consumatori. Aceste operațiuni sunt realizate de comercianți, cunoscuți și sub denumirea de negustori, care sunt agenți economici diferiți de producătorii mărfurilor. Folosind această accepțiune a noțiunii de comerț, care este și cea uzuală, dreptul comercial ar putea fi definit ca totalitatea normelor juridice privind interpunerea și circulația mărfurilor de la producători la consumatori.

În sens juridic, noțiunea de comerț are un conținut mai larg decât cel al noțiunii definite în sens economic. Ea cuprinde nu numai operațiunile de interpunere și circulație a mărfurilor, pe care le realizează negustorii, ci și operațiunile de producere a mărfurilor, pe care le efectuează fabricanții, precum și executarea de lucrări și prestarea de servicii, pe care le realizează antreprenorii, respectiv prestatorii de servicii sau, în general, întreprinzătorii.

¹ G. Ripert, R. Roblot, *Traité de droit commercial*, vol. I, 13eme édition, 1988, p.1.

² În limba latină, *merx-cis* înseamnă marfă.

Având în vedere accepțiunea juridică a noțiunii de comerț, dreptul comercial este acea ramură de drept care reglementează activitățile de producere și circulație (distribuție) a mărfurilor, executarea de lucrări și prestarea de servicii.¹

Definirea noțiunii dreptului comercial prin folosirea sensului juridic al noțiunii de comerț se întemeiază pe dispozițiile legale privind activitatea de producție și circulație a mărfurilor, executarea de lucrări și prestarea de servicii.

Noul Cod civil are în vedere activitățile organizate, constând în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii [art. 3 alin. (3) C. civ.].

Potrivit art. 8 alin. (2) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil în toate actele normative în vigoare, expresiile „acte de comerț” respectiv „fapte de comerț” se înlocuiesc cu expresia „activități de producție, comerț sau prestări de servicii”.

În concluzie, *dreptul comercial cuprinde normele juridice care reglementează activitatea comercială, adică producerea și circulația (distribuția) mărfurilor, executarea de lucrări și prestarea de servicii.*

1.1.2. Obiectul dreptului comercial

În concepția clasică a dreptului comercial, există două sisteme care permit determinarea obiectului dreptului comercial, a sferei sale de aplicare.²

Într-un sistem, denumit sistemul subiectiv, dreptul comercial are ca obiect normele juridice aplicabile comercianților. Deci, dreptul comercial este un drept profesional; el se aplică tuturor persoanelor care au calitatea de comerciant.

După un alt sistem, denumit sistemul obiectiv, dreptul comercial cuprinde normele juridice aplicabile comerțului, adică acelor acte juridice, fapte și operațiuni, calificate de lege ca fapte de comerț, indiferent de persoana care le săvârșește.

Codul comercial român are la bază³, ca principiu, sistemul obiectiv. Art. 3 C.com. stabilește actele juridice, faptele și operațiunile considerate fapte de comerț, cărora li se aplică Codul comercial, indiferent dacă persoana care le săvârșește are sau nu calitatea de comerciant. Totodată, prin art. 7 C.com., se definește calitatea de comerciant și, implicit, limitele aplicării legii comerciale.

Noul Cod civil a consacrat sistemul subiectiv al dreptului comercial. Astfel, potrivit art. 3 C. civ., dispozițiile Codului civil se aplică și raporturilor dintre profesioniști, precum și raporturilor dintre profesioniști și alte subiecte de drept civil. Sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere. Prin profesioniști, Legea înțelege orice persoană fizică sau juridică care exploatează o întreprindere.

¹ D. Gălășescu-Pyk, *Drept comercial*, București, 1948, p. 62. A se vedea și M. de Juglart, B. Ippolito, *Cours de droit commercial*, vol. I, Ed. Montchrestien, Paris, 1978, p. 5.

² G. Ripert, R. Roblot, *op. cit.*, vol. I, p. 3-5.

³ Codul comercial a fost abrogat la data de 1 octombrie 2011, data intrării în vigoare a Codului civil conform art. 220 coroborat cu art. 230 lit. c) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (M.Of. P.I. nr. 409/10.06.2011).

Conform art. 8 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, „Noțiunea de profesionist prevăzută la art. 3 din Codul civil include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil.”

Profesioniștii activității comerciale au calitatea de comerciant, astfel că îi vom menționa în lucrarea de față cu denumirea de comercianți profesioniști sau profesioniști comercianți.

Prin urmare, dreptul comercial are ca obiect norme juridice referitoare la activitatea comercială, norme care aparțin dreptului privat, ca și normele juridice ale dreptului civil.

1.1.3. Definiția dreptului comercial

Elementele pe baza cărora se poate defini dreptul comercial, ca ramură a sistemului nostru de drept, rezultă din cele clarificate în legătură cu noțiunea de comerț și obiectul dreptului comercial.

*Dreptul comercial este un ansamblu de norme juridice de drept privat care sunt aplicabile raporturilor juridice la care participă persoanele care au calitatea de profesioniști ai activității comerciale, comercianții.*¹

Elementele acestei definiții vor fi aprofundate prin cercetarea următoarelor instituții ale dreptului comercial: instituția întreprinderii, instituția profesionistului activității comerciale – comerciantul, instituția societăților privind activitatea comercială, instituția procedurilor de prevenire a insolvenței și de insolvență, instituția contractelor privind activitatea comercială și instituția titlurilor de credit.

1.2. Evoluția dreptului comercial

1.2.1. Prezentare generală

Apariția și evoluția dreptului comercial poate fi confundată în fapt cu apariția și evoluția relațiilor comerciale. Începuturile acestora se regăsesc în comerțul maritim, a cărui practică era supusă și dirijată de uzuri bazate pe respectarea înțelegerilor și pe bună-credință. Uzurile aveau caracter internațional.

¹ St.D. Cârpenaru, *Tratat de drept comercial român*, ediția a III-a, revizuită conform noului Cod civil, Editura „Universul Juridic”, București, 2012, p. 11; I.N. Fințescu, *Curs de drept comercial*, vol. I, București, 1929, p. 7. Pentru alte definiții, a se vedea: I.L. Georgescu, *Drept comercial român*, vol. I, Editura „Socec”, București, 1946, p. 9; G. Ripert, R. Roblot, *op.cit.*, vol. I, p. 1.

În dreptul roman nu se recunoștea existența unor norme comerciale speciale, astfel dreptul comercial era integrat în dreptul civil. În evul mediu se intensifică dezvoltarea comerțului maritim, fapt care determină apariția unui drept cutumiar. Juriștii din această perioadă istorică foloseau mecanismul contractelor și cel al obligațiilor în înțelegerea anumitor instituții de drept comercial.

După prăbușirea Imperiului Roman, concomitent cu apariția statelor cetăți italiene, se poate vorbi și de o dezvoltare a comerțului terestru, proces care impune crearea unui sistem propriu de reguli de drept în care își află originea multe din instituțiile comerciale moderne cum ar fi: băncile, societățile comerciale, falimentul.

De asemenea, o importanță deosebită în formarea dreptului comercial o are dezvoltarea schimburilor prin intermediul iarmarocelor, unde tranzacțiile și executarea acestora erau reglementate de reguli speciale caracterizate prin celeritatea procedurilor.

Franța a fost prima țară în care a fost legiferat comerțul. Începând cu edictul lui Carol al IX-lea dat în anul 1563, prin care s-au creat jurisdicțiile consulare – aplicabile numai comercianților –, continuând cu ordonanțele lui Ludovic al XIV-lea, din 1673 privind comerțul terestru și cele din 1683 privind comerțul pe mare – cunoscute sub denumirea de Ordonanțele lui Colbert – opera de legiferare culminează cu *adoptarea în anul 1807, în timpul lui Napoleon, a Codului comercial francez.*

Acest cod a fost preluat și de alte țări dezvoltate din punct de vedere economic la acea vreme ca Italia, Spania, Olanda, Anglia, conferindu-i acestuia o recunoaștere valorică prin universalizare.

În Italia, datorită evoluției politice, apare un cod comercial care va fi adoptat în anul 1882, cod ce va sta la baza inspirației în elaborarea Codului comercial român din 1887. Codul comercial italian își încetează aplicabilitatea în 1942 o dată cu adoptarea unui nou Cod civil care cuprinde o reglementare unitară a dreptului privat, reglementând și raporturile juridice comerciale, renunțându-se, astfel, la autonomia dreptului comercial.

În Germania, încă din anul 1900, este în vigoare atât Codul civil cât și Codul comercial, acesta din urmă fiind fundamentat pe concepția subiectivă asupra dreptului comercial.

În Anglia și în SUA sistemul juridic este total diferit de cel european, prin caracterul său cutumiar (*common-law*), care se aplică atât comercianților cât și necomercianților.

1.2.2. Reglementări în România

Relațiile comerciale au avut parte de o reglementare care, în linii mari a urmat evoluția normativă în domeniu din țările dezvoltate ale Europei. Astfel, la început, comerțul era reglementat de *obiceiul pământului*, iar cu trecerea timpului au apărut și unele reglementări scrise cu caracter general, cum sunt: *Pravila lui Vasile Lupu, Îndreptarea legii a lui Matei Basarab.*